

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

VIII. An primus homo fuerit secundum animam creatus ad imaginem &
similitudinem Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

13.
Assertio 4.

Declaratur.

Ultimò dicendum est, animas primorum hominum fuisse in sua substantia, & proprietatibus naturalibus vnde perfectas. Assertio clara est, illam tamen propono, vt ad ea, quæ dicenda supersunt, viam præparem. In anima ergo rationali primum considerari potest essentialis, & specifica perfectio eius, de qua nota est assertio. Qualis autem, & quanta illa sit, in verbis Genesis, quibus primi hominis creatio refertur ad imaginem & similitudinem, &c. satis exponitur. Deinde potest hæc perfectio in indiuiduo considerari, prout in anima Adæ, aut Eux inuenta est. Et in hoc sensu solum dicere possumus, illas animas fuisse in indiuiduo valde perfectas. Quia si inter animas rationales non est vna perfectior alia, constat, animam Adæ, & Eux habuisse totam perfectionem substantialem, cuius anima rationalis in indiuiduo capax est. Si verò inter rationales animas est inæqualitas indiuidualis, incognitum est quem gradum Adæ anima, vel Eux sortita sit, quia supposita illa veritate, determinatio ad animam tantæ, vel tantæ perfectionis ex voluntate diuina pendet, ideoque nobis innotescere non potest, nisi per reuelationem. Solum ergo dicere possumus, habuisse Adam animam valde perfectam, prout oportebat, & decebat eum, qui futurus erat principium, & origo reliquorum hominum, & eum, qui immediate creabatur non solum quoad animam, sed etiam quoad corpus, & quoad totum hominem ab ipso Deo, cuius opera perfecta sunt. Vnde, quod de simili perfectione indiuiduali corporis quoad eius temperamentum, & dispositionem supra diximus, hic applicari possunt: nam anima, & corpus seruant inter se proportionem. Atque eodem modo sentiendum est de potentijs animæ, intellectu, scilicet, & voluntate, nam fuerunt in primis hominibus valde perfecte, & substantiæ animæ proportionatæ. An verò habuerint inditas alias perfectiones, postea videbimus.

CAPVT VIII.

An primus homo fuerit secundum animam creatus ad imaginem & similitudinem Dei.

1.
Referuntur
Patres &
Scholastici
tractantes
de imagine
Dei in ho-
mine.

Quoniam his verbis explicauit nobis Scriptura excellentiam creationis humanæ naturæ, & formæ, quam per illam recepit, quæ est anima rationalis, ideo tam antiqui Patres, quam Theologi omnes de hac imagine, & similitudine accuratissime tractarunt, vt videre licet in Basil. homil. 10. & 11. Exaemer. & Ambros. lib. 6. Exaemer. c. 6. 7. & 8. lib. de Dignit. conditionis humanæ, & Theod. q. 20. in Gen. Chrysost. Rupert. & alij expostitoribus ibidem, & Gregor. Nissen. lib. de hominis officio. & de Histo. sex dierum, August. in libris super Gen. sæpe, & in libris de Trinit. vt infra videbimus, & Bernard. serm. 30. in Cant. & lib. de Liber. arbitr. Scholastici etiam cum Magist. in 2. d. 16. & præsertim D. Thom. 1. p. q. 93. per nouem art. quos in præsentī capite breuiter comprehendemus.

2.
Suppositio
necessaria
pro doctrina
huius cap.

Contra sup-
positionem
nonnulli sunt
opinati, teste
August. &
Magistro.

Primum ergo supponendum est, cum Deus dixit, *Faciamus hominem ad imaginem*, &c. decreuisse, seu explicasse voluntatem creandi hominem, in quo aliquam sui imaginem imprimeret. Ac subinde cum subditur, *creauit Deus ad imaginem suam*, creatam sui imaginem in homine fecisse. Hoc præmitto quàm omnium dicendorum necessarium fundamentum, quia non defuerunt, qui verba illa de imagine in Deo ipso existent, eac subinde in creatura explicauerint. Ita vt sensus non sit, hominem ita esse ad imaginem Dei factum, vt in se creatam imaginem Dei recepit, sed potius sit sensus, hominem esse creatum conformem imagini, quæ

in Deo ipso est. Ita refert August. 7. de Trinit. c. 6. circa finem, & Magist. sent. in 2. d. 16. Et potest illa interpretatio suaderi ex illo ad Roman. 8. *Qui per præsentem, conformes fieri imaginis filij sui*: ergo etiam in æternitate præsentem, fieri ad imaginem non est, fieri imaginem, sed est fieri conformem imagini, quæ in Deo consistit. Confirmatur, quia illud *ad imaginem*, dicit respectum ad aliquam imaginem: ergo fieri ad imaginem, est fieri, recipiendo in se respectum ad imaginem: sed homo non potest dicere respectum ad imaginem, quæ fit ipse: ergo factus est ad imaginem, accipiendo respectum ad imaginem. Et confirmatur secundo. Nam aliud est facere ad imaginem, aliud facere imaginem. nam pictor volens imaginem depingere, non dicitur velle facere ad imaginem: ergo aliud ad imaginem, potius dicit conformitatem ad imaginem non factam, quàm imaginis factæ, seu faciendæ creationem.

Nihilominus tamen suppositio nostra communis est Patrum expolitio, & sententia. Quæ probatur primò, quia illa verba, *Faciamus hominem ad imaginem nostram*, & illa, *Creauit Deus hominem ad imaginem suam*, & iterum, *ad imaginem Dei creatum*, non possunt intelligi de imagine increata. Ergo necessario debent intelligi de creatura in ipso homine facta. Antecedens probatur, quia illa imago vel esset diuina essentia, vel aliqua persona: neutrum autem dici potest. Non quidē essentia, quia diuina essentia non potest esse imago. Nam de ratione imaginis est, vt sit aliquid productum, teste August. lib. 33. Quæst. q. 37. & D. Thom. 1. p. q. 35. a. 1. sed essentia diuina non est producta: ergo neque est imago. Et hac ratione Deus in quantum Deus non potest esse imago essentialiter, quia non habet alium cuius imago sit: ergo deitas ipsa non potest esse imago increata. Responderi potest essentiam istò modo, seu abusiue, vt ait D. Thom. posse dici imaginem, quia secundum eam vna persona aliam imitatur, ita refert D. Thom. d. q. 33. art. 5. ad 4. & non reprobatur. Sed profectò non est talis acceptio imaginis in Deo admittenda, cum sit improprieissima, & inusitata: & possit esse occasio errorum. Multo verò minus est secundum illam explicanda Scriptura, relicta verborum proprietate, sine fundamento. Ac denique etiam illa posita necessario ex verbis illis colligitur, hominem peculiarem conformitatem & similitudinem ad diuinam essentiam in creatione sua recepisse, ratione cuius specialiter dicatur factus ad imaginem Dei. Nam ille respectus ad essentiam Dei per illa verba *ad imaginem*, indicatus, aliquod fundamentum in homine requirit: quod esse non potest, nisi proprietates naturæ humanæ, in qua illa cōformitas, & similitudo fundetur. Hæc autem est ratio imaginis homini impressa.

Alij verò, vt ex D. Thoma in eodem loco colligitur, responderunt Dei essentiam dici imaginem, quatenus in se continet ideas, & exemplaria rerum omnium, nam exemplar quædam imago est. Et ita dici potuisse, hominem factum ad imaginem, quia factus est conformis exemplari diuino. Sed talis expolitio valde extorta, & improbabilis est. Nam in primis, etiam diuina essentia, vt est essentia non potest dici imago, quia etiam vt est exemplar non est producta, vel facta ad similitudinem alicuius, quod est de ratione imaginis, nec est sine fundamento dicendum, nomen imaginis improprie ibi vsurpari. Deinde si esset sermo de exemplari, potius dicere debuisset, *faciamus hominem ad imaginem eius*, id est, iuxta ideam, & exemplar eius: non autem sic dixit Deus, sed *ad imaginem nostram*, vel Dei, vel suam: non est ergo sermo de exemplari hominis, sed de imagine reprecensentis Deum ipsum. Denique hoc modo nulla excellentia hominis per illa verba indicaretur, quæ

manifeste repugnat, & contextui, & Patribus illa verba ponderantibus, & explicantibus. Sequela patet, quia fieri cū conformitate ad diuina exemplaria commune est omnibus rebus creatis vnicuique secundum naturam suam.

Alter pars de personis probatur, quia si aliqua persona ibi posset significari nomine imaginis, maxime Verbum, nam Pater & Spiritus sanctus secundum proprietates suas nō habent, quod sint imago, vt suppono. Neque etiam omnes tres personae simulatione deitatis possunt dici imago, vt iam est probatum: ergo solum, seu maxime posset hoc Verbo tribui, quia est vera imago Patris, atin dicto loco Genesis non potest esse sermo de hac imagine, quia additur *ad imaginem nostram*, id est, vel trium personarum ibi loquentium, vel Dei, vt De⁹ est, & vt est hominis author. Verbum autem non est imago Trinitatis, nec Dei, vt Deus est, sed solius Patris: ergo ibi non est sermo de imagine increata personali, sed de imagine creata, quae vel Trinitatem, vel Deum, vt Deus est, referre posset. Illa enim particula *nostram* conuincit, sermonem esse de imagine, quae possit esse non solum Patris, sed etiam Filij, & Dei, vt Deus est, vt in fine capitis iterum dicemus.

Neque ob stare debet, quod interdum Patres videntur de filio Dei illam imaginem explicare, vt Ambrosius libr. 6. Exaëmer. cap. 7. & Gregor. 10. Moral. cap. 25. & Rupert. 1. 2. in Genes. cap. 2. Quoniam hi Patres non dicunt in illis verbis per imaginem significatum esse Verbum Dei, sed expresse docent (vt videbimus) hominem ipsum factum esse ad imaginem Dei, quam in se recipit. Quia vero filius Dei naturalis est prima, & sola adaequata imago Dei Patris: ideo addunt praedicti Patres, dū homo factus est ad imaginem Dei participasse aliquo modo, id quod est proprium filij Dei. Quod est verum, quamuis reuera ad expositionem litteralem verborum Genesis non pertineat. Addi vero potest eo ipso, quod homo sit factus ad imaginem personalem Dei, necessario sequi recepisse in se participationem peculiarem illius imaginis increatae, quae ipsum hominem intrinsece constituit ad imaginem creatam Dei, cum hoc tamen discrimine quod Verbum est tantum imago Patris, quia a solo Patre procedit: homo vero est ad imaginem Dei, quia a Deo vt Deus est procedit, sicut eo ipso quod homo sit particeps filiationis naturalis verbi Dei, in se recipit peculiarem participationem naturae filij Dei, cum hac tamen differentia, quod Verbum est filius solius Patris, quia ab illo tantum procedit: homo vero sit filius adoptiuus Trinitatis, quia a tota Trinitate illam naturae diuinae participationem recipit.

Secundo principaliter probatur haec veritas ex alijs Scripturae locis, in quibus dicitur homo imago Dei, quia ad imaginem eius factus est. Sic Paulus 1. ad Corinth. 11. de viro dicit: *Quoniam imago, & gloria Dei est*. Et ad Coloss. 3. *Induentes nouum hominem quoniam renouatur in agnitionem secundum imaginem eius, qui creauit illum*. Quibus verbis manifeste ostendit Paulus, in homine esse imaginem creatoris, secundum quam renouatur, quando suum creatorem cognoscit. Et hoc est, quod monet 1. ad Corinth. 15. *Vt portemus imaginem caelestis*. Praeterea hoc potest confirmari ex alia particula *ad similitudinem*. Nam homo non dicitur factus ad similitudinem Dei, quod deur aliqua similitudo increata, cui homo conformetur, sed quia in se recipit aliquam similitudinem Dei, quae dignitatem hominis ostendit. Vt dixit Iacobus, in sua canonica cap. 3. *In ipsa, id est, lingua, malis dicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt*: ergo etiam dicitur homo ad imaginem factus, quia in se recipit imaginem Dei. Et confirm. ex illo Gen. 9. *Quicunque fuderit humanum*

Suare de opere sex dierum.

sanguinem funderet sanguis illius, ad imaginem quippe Dei factus est homo. Ex eo enim grauitas illius delicti exaggeratur, quod nocumentum infert imagini Dei: est ergo illa imago in homine creata, & hoc significatur cum dicitur Deus creasse hominem ad imaginem suam. Et confirmatur tandem a simili, nam Gen. 5. dicitur, *Adam generasse filium ad imaginem suam*, quod non potest intelligi de imagine in ipso Adamo praexistente, sed de imagine quam producebat in filio: ergo in eodem sensu dicitur Deus creasse hominem ad imaginem & similitudinem suam.

Tertio est haec communis expositio Patrum, vt viderelicet in Ambrosio Gregorio & Ruperto locis citatis, & Basil. hom. 9. Exaëmer. Aug. 1. 7. de Trin. cap. 6. & libr. 12. cap. 7. & libr. 83. Quaest. q. 51. & libr. Imperfect. Gen. ad lit. ca. 16. Chrysost. Theodoret. & alijs super Gen. cum multis alijs, quos in discursu quaestionis referemus. Ratio autem non est alia, nisi, quae iam tacta est, nam per illa verba explicare voluit Deus singularem excellentiam cuiusdam naturae, quam ad complementum huius mundi corporei addere volebat, quae licet corpore etiam constet, non solum omnibus factis emeretur, sed etiam dominari posset. Hanc autem excellentiam significauit illis verbis, *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Ergo illa imago, & similitudo est aliquid creatum in homine existens, nam proprietates, quae hominem facit excellentem & perfectum, in ipso homine esse debet. In illis ergo verbis, *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, illa praepositio *ad*, non designat exemplar, ad cuius similitudinem homo sit conditus, sed designat terminum quasi formalem, & vltimum, ac principaliter intentum illius diuinae operationis, ita vt sensus sit, faciamus hominem, & in eo sit imago nostra.

Neque contra hunc sensum obstant, quae in principio referendo contrariam sententiam proposita sunt. Nam in primis verba Pauli, *quis praedestinatus conformes fieri imagini filij sui* longe diuersa sunt. Quia ibi non dicit Paulus homines esse praedestinatos, vt sint ad imaginem, sed *conformes fieri imagini filij sui*. In quo Apostolus satis expressit, se loqui de imagine increata, quae licet respectu Patris sit, respectu praedestinatorum est exemplar. In Gen. vero loco non est sermo de exemplari, sed de termino creationis hominis. Vnde ad confirmationem negamus in illis verbis *ad imaginem*, indicari respectum ad aliquam imaginem, sed potius indicari respectum imaginis ad factorem eius vt manifeste declarat illa particula *nostram*, per quam indicatur cuius prototypi futura erat illa imago. Quapropter male in vltima confirmatione sumitur facere ad imaginem, non esse facere imaginem, contrarium enim ostendimus ex Scripturis, in quibus homo dicitur imago Dei, quia factus est ad imaginem Dei. Illa ergo particula *ad*, non est addita vt ab homine imago excludatur, quae fuerit terminus effectiois Dei, sed vt denotetur aliqua imperfectio, & diminutio illius imaginis. Nam homo non est propria, & perfecta imago Dei, tanquam eiusdem naturae cum eo existens, hoc enim est proprium filij Dei: sed est imperfecta imago, & ideo ad imaginem dicitur, quasi distans a perfectione rei representatae, & ad illam aliquo modo accedens, vt notauit August. libr. 7. de Trinit. c. 6. ad fin. & Ambr. 1. 10. in Luc. 22. §. 2. D. Thom. supra, & Mag. cum alijs in 2. d. 16.

Hoc ergo pro constanti supposito, quoniam imago relatiue dicitur, & relatio cognoscitur, cognitis fundamento, & termino, ideo ad hanc imaginem explicandam duo a nobis declaranda sunt. Vnum est in quo fundetur haec relatio imaginis in ipso homine. Aliud est ad quid terminetur haec relatio

Confirm. 2.

8. Probatur ex patribus.

Probatur tandem ratione.

9. Ad locum Pauli in num. 2.

Ad 1. confir. totidem.

Ad 2. confir.

16.

Suppositione iam expedita duo restant in hoc c. explicanda.

N

latio

Primum
punctum
quid in ho-
minis fundet
rationem i-
maginis Dei.
Quorundam
opinio, quod
fundetur in
corpore.
2. Modus ha-
reticorum
explicandi
hanc opinio-
nem.

Refellitur
prodictus
modus.
Libr. 1. de ef-
fentia Dei
cap. 3. an. 5.
Et disp. 30.
Metaph.
sect. 4. an. 15.
31.

2. Modus
quorundam
catholicorum
explicandi
eandem opi-
nionem.
Refellitur 1.

Refellitur 2.
per dilemma

1. Membrum
dilemmatis
impugnatur
multiplici-
tate.

12.
Impugnatur
deinde poste-
rius mem-
brum.

Effugium
procluditur.

latio ex parte Dei. Et hæc duo explicando attinge-
mus omnia quæ de hac imagine tractari solent. I-
gitur circa primum, quia homo ex corpore, & ani-
ma constat, statim occurrit inquirendum, an ho-
mo in corpore, vel in anima, vel in utroque ima-
ginem Dei portet. Non defuerunt enim dicentes,
hominem factum esse ad imaginem Dei secundum
corpus, quod varijs modis excogitatum est. Vnus
fuit hæreticorum, qui Deum corporeum finxerūt,
quos videtur notare Aug. l. de Hæres. in 76. cum di-
cit: *Alia hæresis dicit corpus hominis non animam esse ad i-
maginem Dei.* Quod de Audianis refert Epiph. lib. 2.
cont. Hæres. hæres. 70. in princip. & in Anchor. ante
medium, & Theo. l. 4. Hist. c. 10. & 13. Hæres. fabul.
August. Hæres. 70. isti n. dixerunt Deum esse corpo-
reum, & ideo ponebant imaginem Dei in corpore
hominis per formalem convenientiam, & simili-
tudinem ad corpus Dei. Veruntamen hic error in
hoc sensu intellectus stultissimus est, nam quod
Deus non sit corporeus, non solum de fide, sed et-
iam evidens est, ut in alijs locis est ostensum: ergo
in hoc sensu non potest in corpore hominis esse i-
mago Dei, vt Basil. hom. 10. Ambr. l. 6. c. 8. Aug. l. 6.
Gen. ad lit. c. 12. Theod. q. 20. in Gen. Chryf. & Niss.
in locis in principio allegatis argumentantur.

Quidam vero moderni expolitores Gen. finxe-
runt Deum ad creandum hominem, visibilem for-
mam, & corpus hominis assumpsisse, & ideo di-
xisse, *Faciamus hominem ad imaginem nostram.* Ita O-
leaster Gen. 1. & Eugub. in Cosmopoeia. Et ratione
illius formæ humanæ assumptæ, dicunt, illud ver-
bum, *ad imaginem nostram*, seu in *ympha nostra* (vt ipsi
iuxta Hebræum legunt) referri ad corpus assump-
tum. Sed in eo, quod isti auctores asserunt Deum
assumpsisse corpus visibile ad hominem formand-
um, ex proprio capite loquuti sunt, quia nec in
Scriptura indicatur, nec traditione habetur. Et
præterea refutari potest efficaciter, quia vel lo-
quuntur de vero corpore humano, à Deo hypo-
stacè assumpto: vel tantum de apparenti specie
corporis humani. Primum non dicunt, nec dicere
potuerunt viri catholici, nam includit plures er-
rores: vnus est, quod ante incarnationem Verbi
Dei aliam Deis fecerit. Alius quod tota Trinitas
aliquando fuerit incarnata: nam tota Trinitas lo-
quebatur dicens, *Faciamus hominem ad imaginem no-
stram.* Tertius, quod ante corpus Adæ Deus aliud
corpus humanum fecit, quod assumeret, quod re-
pugnat Scripturæ, & præterea est ineptissimum
fingere productionem vnus corporis humani ad
aliud simile formandum.

Secundum autem de corpore apparente, quale
ab Angelis assumi solet, in primis est contra gene-
ralem regulam sanctorum dicentium, Deum quā-
do visibiliter Patribus apparebat, non immediatè
ac per se corporis humani effigiem assumpsisse, sed
per angelos. Et deinde vel illa particula *nostram* re-
ferebatur ad illam formam sensibilem, quæ appa-
rebat, & sic ex illis verbis colligi non potest, esse in
homine imaginem veri Dei, quia illa similitudo
corporis humani non erat imago Dei, nec cum illo
similitudinem habebat: atque ita sine causa, & fal-
so statim adderetur, *ad imaginem Dei creatus illum*,
quod alijs locis Scripturæ sæpe repetitur Gen. 5. &
9. Sap. 2. Eccl. 17. Si a. particula *nostram*, refertur ad
Deum ipsum secundum propriam naturam, im-
pertinens, & otiosa est illa cogitatio de forma cor-
poris sensibilis à Deo sumpta. Propter quam enim
utilitatem, aut vsum assumeretur? Respondent,
vt humano more posset Deus ad hominem loqui.
Sed contra, quia cum dixit Deus illa verba, *Facia-
mus hominem*, &c. nondum erat homo, cum quo
loqueretur: ergo ad hunc finem non erat necessa-
rium corpus assumptum. Et propter eandem ra-
tionem putandum non est, illa verba fuisse à Deo

sensibiliter dicta, sed per illa nobis explicari confi-
lium, & cogitationem, quam Deus de homine cre-
ando habuit. Sicut cum dixit, *fiat lux*, non sensibi-
liter dixit sed mente, vt supra dictum est. Et videri
potest Aug. æquiparans illa duo verba *fiat*, & *facia-
mus*, cum debita proportionem, & differentiam in Im-
perfect. Genes. cap. 16.

Denique alij, vt hanc imaginem in corpore ho-
minis ponerent, cogitarunt hominem factum esse
ad imaginem Verbi Dei incarnati. Nam Deus ex
æternitate, & ante oēs, Christum, vt hominē Deū
prædestinavit. Vnde cum illum iam in mente sua
haberet præsentem, potuit optime intuitu illius
dicere, *Faciamus hominem*, &c. Ita refert Lippom. in
Catena ex quadam Glossa, quam non nominat,
nec in ordinaria Glossa reperitur. Et posset quidē
Glossa illa tolerari, si solum per quandam accom-
modationem loquuta esset, tamen nullo modo re-
putari potest illi litteralis sensus. Primo quia scri-
ptura nunquam indicat hominem fuisse creatum
ad imaginem Dei vt hominis, sed Dei simpliciter,
quo nomine significari solet Deus ipse, vt Deus est,
præsertim in veteri Testamento, vel vbiq; ex
adiunctis nulla est ratio aliter interpretandi. Se-
cundo, quia in eisdem verbis dicit Deus, *Faciamus
hominem*, &c. vbi in verbo *faciamus*, notant Patres
oēs, loquutum fuisse Patrem ad Filium, vel tres
personas inter se, vt mysterium Trinitatis itum
à principio significaretur, vt videre licet in Basil.
Hom. 10. in Gen. Ambr. l. 6. Exae. c. 7. Chryf. Theod.
Rup. & alijs super Gen. & Aug. ibid. & 16. de Cuit.
c. 6. Addit autem idem Pater, vel eadem Trinitas,
Faciamus hominem ad imaginem nostram. Ergo homo
factus est ad imaginem Dei secundum aliquid cō-
mune Patri, & Filio, vel tribus personis: ergo non
secundum corpus à verbo assumendum, quia il-
lud corpus solius est secundæ personæ, non alia-
rum. Alioqui potius dicere debuisset Pater ad Fi-
lium incarnandum, *faciamus hominem ad ima-
ginem tuam*, vt alias argumentatur Aug. lib. 12. de
Trin. c. 6. Tertiò, homo factus est ad imaginem
eius qui creauit illum, nam ipse creator dicit: *Facia-
mus hominem*, &c. Vnde Paul. ad Colos. 3. *Renouatur in
agnitionem secundum imaginem eius, qui creauit illum*:
sed Christus vt homo non creauit hominem, id
est, per humanitatem non concurrat ad hominis
creationem: ergo neq; homo creatus est ad imagi-
nem Christi hominis, vt homo est. Probatu col-
uentia, tum quia imago connotat originem ab
eo, cuius est imago, vt supra ex Aug. retuli, & in
præfenti tradit in Imp. Gen. c. 16. Tum etiam quia
particula *nostram*, vt dixi, ipsummet creatorem in-
dicat. Vnde Patres ex illa simile argumentum cō-
ficiunt, vt probent, cum Deus dixit, *Faciamus homi-
nem*, &c. non fuisse loquutum ad Angelos, quia ne-
que angeli sunt creatores hominum, neq; vna, &
eadem est angelorum, & Dei natura, vt videre li-
cet in Aug. Basil. Chryf. & Theodor. locis citatis, &
Cyril. lib. 1. cont. Iul. Idem ergo cum proportionem
dicendum est de Christi humanitate, seu de Chri-
sto, vt homine.

Vera ergo, & catholica sententia est, hominem
secundum animam factum esse ad imaginem Dei,
id est, rationem imaginis animæ esse impressam,
ac subinde in illa fuisse fundamentum relationis
imaginis ad Deum. Ita docent Bas. Chryf. Aug. &
alii Patres in loc. cit. & præterea Ambr. Pfal. 118. o-
cton. 10. in illa verb. *Manus tua*, &c. & Greg. l. 9. Mor.
c. 27. alijs 36. & Greg. Nis. orat. in verb. illa: *Faciamus
hominem*, & Damaf. l. 2. c. 12. D. Tho. dist. q. 93. a. 6. &
bene Zeno Veronenf. Epif. in I. sermonum, serm. 2. *Præparat*
& 4. tom. 2. Bibli. Et probatur à sufficienti partiū
enumeratione, nam homo habet in se imaginem
Dei, & illa non est propria in corpore: ergo est in a-
nima. Secundo, quia in anima concurrunt omnia
quæ

quæ sunt de ratione imaginis, nimirum origo, & similitudo, ac præsentatio ex vi originis, iuxta doctrinam Augusti. lib. 83. Quæst. q. 51. & alijs locis allegatis, & D. Thomæ supra, & 1. p. q. 35. Anima enim à Deo habet originem, vt est de hie certum, nam per solam creationem fit. Deinde ratione anime homo habet propriam quandam similitudinem cum Deo in eo gradu, in quo propriè, & formaliter Deus existit, nempe in gradu vitæ intellectualis: ergo ratione anime habet homo quod sit ad imaginem Dei. Probatur consequentia, quia de ratione imaginis est similitudo, vel secundum speciem, vel secundum gradum, qui proximè ad speciem accedat, vel secundum speciem, aut figuram, quæ speciem rei referat, vt sumitur ex Augusti. dicta q. 51. & D. Th. in citat. loc. & constat ex ipso vsu, & appellatione imaginis. Animal enim brutum, licet interdum ex homine generetur, & cum illo in ratione animalis aliquam similitudinem habeat, nihilominus quia gradum rationalem nullo modo attingit, qui in homine præcipuus est, ideo non dicitur, neque est imago eius. Et ob eandem causam bruta non dicuntur esse ad imaginem Dei, etiam in vita & cognitione maiorem cum eo similitudinem habeant, quam inanimata, quia intellectuale gradum, in quo Deus formaliter existit, non participant. At vero homo ideo est ad imaginem Dei, quia in gradu intellectuali cum eo conuenit, & ideo cætera omnia infra hominem dicuntur vestigia Dei propinquiora quidem, vel remotiora, prout magis, vel minus participant aliquid de perfectione Dei. Homo autem per animam attingit intellectualem gradum: ergo ratione anime est ad imaginem Dei.

Sed obijciat aliquis Epiphanius lib. 2. heres. 70. parum à princip. ubi argumentatur animam non esse id, secundum quod homo est ad imaginem Dei, quia licet in aliquibus proprietatibus videatur Deo similis, in pluribus est illi dissimilis. Et deinde impugnatur dicentes, imaginem esse in corpore, & tandem concludit, *decerni non posse, in qua parte hominis locatum sit id, quod est secundum imaginem.* Et similia repetit in *Anchirato*. Respondemus, primo in hoc Epiphanius excessisse, nam videtur ita soluisse Dei imaginem in homine inuenire, vt in nullo sit dissimilis Deo, quod impossibile est, quia solus Filius Dei naturalis est perfecta imago Patris: homo autem est imago, sed deficiens, propter quod dicitur ad imaginem, vt supra ex Augusti. notauimus. Quapropter licet animus hominis in multis distet à perfectione Dei, hoc non obstat, quominus sit vera, & propria imago, licet imperfecta, quia ad proprietatem imaginis satis est formalis conuenientia, & similitudo in supremo gradu, & proprio Dei, quæ in anima inuenitur. Secundo dicimus indicare Epiphanius, quod licet imago Dei sit in anima, non satis constare, an sit in illa sola, vel etiam in corpore. Item, cum in anima multa sint, scilicet, substantia, potentia, & actus, non satis constare, in quo istorum ratio imaginis fundata sit. Sed nihilominus hæc non obstant, quominus certò constet, imaginem esse in anima.

An vero sit etiam in corpore, dicendum breuiter propriè & formaliter non esse, remotè verò, & quasi in signo admitti posse. Priorem partem docet Augusti. 1. 4. cont. Faust. c. 2. dicens, *Cum in homine Deus fuerit id, quod interius est, & id, quod exterius est, non facit eam ad imaginem suam, nisi secundum id, quod interius est, non solum incorporeum: verum etiam rationale, quod decoribus non inest.* Vbi dicendo, *non nisi*, plane excludit corpus, & indicat rationem, quia corpus secundum se, nec rationem habet, nec cum Deo potest formalem similitudinem habere. Quod magis explicat dicens, *Hoc virum, quæ interius, & exterius simul vni homo est, hunc vnum hominem ad imaginem suam*

Suauiter ut opus dicitur.

fecit, non secundum id, quod habet corpus, corporalemque vitam, sed secundum id, quod habet rationem, mentem, &c. Alteram nihilominus partem tradit Aug. 1. 6. Gen. ad lit. c. 12. Vbi cum dixisset hominem factum esse ad imaginem, non secundum corpus, sed secundum mentem, subdit: *quantum & in ipso corpore habeat quandam proprietatem, quæ hoc indicet, quod erecta statura factus est.* Vbi cum dicit, *quæ hoc indicet*, satis ipse indicat, imaginem in corpore tantum esse vt in signo, non formaliter, quia nulla forma, & figura corporis in Deo est. Similia idem habet Augusti. 1. 1. de Gen. con. Manich. c. 17. & dict. q. 51. vbi latius id prosequitur. Et idem tradit D. Thom. dict. q. 93. a. 6. ad 2. & reliqui Theologi cum Magist. in 2. d. 16. De dubitatione vero indicata ab Epiphanio, scilicet, quid sit in anima propria ratio huius imaginis seu proximum fundamentum relationis eius, dicemus statim.

Secundo obijci potest Theodor. q. 20. in Gen. & cum illo Anastas. Nissen. in libr. Quæst. sacræ Scripturæ, q. 21. referens, & approbans verba Theodoretici dicentis: *Quidam vocauerunt imaginem Dei id, quod est in anima inuisibile, sed non recte dixerunt. Si enim inuisibile anima imago Dei esset, multo magis Angel: vocarentur imagines Dei.* Vnde videtur velle Theodoret. nec in anima, nec in corpore esse imaginem, sed in toto coniuncto, seu composito, quod ex corpore, & animo resultat. Et ideo rationem imaginis explicare conatur per quasdam proprietates, quæ in anima sine corpore non inueniuntur. Vt sunt regnare, iudicare, & dominari piscibus maris, fabricare artificialia, vt domus, naues, imagines, & similia, in quo, vt ait, homo auctorem naturæ imitatur. Et infra addit opera virtutis, & præsertim misericordie, ac denique concludit, cum solus homo sit ad imaginem, seu imago Dei ex omnibus creaturis, peculiarem quandam rationem huius denominationis esse oportere, cuius nulla reliquarum creaturarum particeps sit. Imo addit ex hominibus solum virum esse ad imaginem, & non foeminam: quia Paul. 1. ad Corinth. 11. de viro dicit: *Non debet velare caput suum, quia imago, & gloria Dei est*: de muliere autem dicit, *quod debet velare caput suum*: ergo supponit mulierem non esse imaginem Dei, & rationem addit, quia homo dicitur factus ad imaginem ratione imperij, vir autem imperat foemina, & non è conuerso.

Sed in hac obiectione Theodoretus falso nititur fundamento, & in multis alijs non consequenter loquitur. Primum enim falsum est, Angelum non esse ad imaginem Dei, nam re vera est, & perfectiori modo, quam homo, simpliciter loquendo. Angelum est. Hæc est expressa sententia Dionysij ca. 7. de diuin. nomin. dicentis, *Angelos ea scire, quæ in terra sunt, Scriptura testatur, non ea sensu habuerunt, quæ quidem sunt sensibilia, sed propria ad Dei imaginem efficitur mens virtutis, atq; natura.* Idem docuit Greg. hom. 34. in Euang. quem sequuntur D. Thom. dicta q. 93. a. 3. & Schol. omnes, qui id confirmant ex illo Ezech. 28. *Tu signaculum similitudinis*, quod de principe malorum angelorum Patres intelligunt. Vnde Isid. libr. 1. de sum. bono, c. 10. inquit, *Distat conditio Angelis à conditione hominis, homo enim ad Dei similitudinem conditus est: Archangelus vero, qui lapsus est, signaculum Dei similitudinis appellatus est.* Et infra, *Quanto enim subtilior est eius natura, tanto plenius existit ad similitudinem diuinæ veritatis expressa.* Quæ sunt ferè verba Gregorij, eadem repetit Bedalibr. Quæst. q. 90.

Vnde pro hac sententia citari possunt Patres omnes, qui verba illa de Angelo dicta esse intelligunt, vt Hieron. ibi, & Isai. 4. & 54. & Aug. 1. 11. Gen. ad lit. c. 25. & 11. de Ciuit. c. 15. & Ambr. 1. de Par. c. 2. & Tert. 1. 2. cont. Marc. c. 10. vbi sic exponit. *Tu es signaculum similitudinis, qui scilicet integritate in imaginis, & similitudinis resignaueris.* Quæ verba tacito nomine

17. Obiectio ex Theodor. & Anastas.

18. Ostanditur contra Theodoretum, Angelum esse ad imaginem Dei.

19. Accedunt Patres alij.

Ex concessu
arguitur et-
iam contra
Theod.

Ad obiect.
ex Theod.
in n. 17.

20.
Addit alie-
ram respon-
sionem D.
Thomas, cui
ipse nimis
insistentem
non vult.

21.
Ostenditur
2. contra
eundem
Theod. d. fami-
nam quod
esse ad ima-
ginem Dei,
licet Chrys.

nomine Tertulliani satis accommodatè ad rem præsentem exponit Hieron. supra Ezech. vt paulo post referam. Et ibi etiam ponderat subiuncta verba, *Plenus sapientia & decore, dicens; Vbi imago Dei est, ibi plenitudo sapientie & perfectus decor.* Non est ergo dubium, quin angelus natura sua sit ad imaginem Dei tanto perfectior quam homo, quanto gradu naturæ intellectualis perfectior participat. Et ex concessis ab ipso Theod. potest hoc conuinci, nam si homo dicitur ad imaginem propter imperium, hoc commune est Angelis, qui (vt ipse fatetur) facultatem dominandi habet, quod probat ex Paulo, qui angelos vocat, dominationes, principatus, & potestates, & rectores tenebrarum harum ad Colos. 1. & ad Eph. 3. & 6. & ex Dan. 10. Vbi Michael vocatur princeps Hebræorum, & alius princeps Persarum, & alius Græcorum. Deinde si homo est imago, quia auctorem suum imitari potest fabricando artificialia, multo facilius, & excellentius potest id angelus præstare. Denique hæc potius sunt signa imaginis, quam forma, quæ in principio, & radice eorum posita est illa autem forma in Angelo est excellentior. Simpliciter ergo excedit Angelus in ratione imaginis. Neque obstat, quod Theod. obijcit, quia in Scriptura solus homo dicitur factus ad imaginem Dei. Tum quia in Scriptura non indistincte narratur creatio Angelorum, sicut hominis. Tum etiam, quia in loco Ezech. satis significatur. Tum denique quia sufficeret argumentum, quod a fortiori ab homine sumitur, nam ex eo etiam quod Lucifer vocatur signaculum Dei, optime colligere possumus, quemlibet angelum in suo gradu signaculum Dei esse.

Addit verò D. Thomas, hominem secundum quid esse similiorem Deo, & duas proprietates explicat. Vna est, quod sicut Deus est in mundo totus in toto, & totus in qualibet parte, ita anima in corpore. Sed in hoc non videtur homo angelum excedere, sed potius è conuerso, nam Angelus etiam potest esse in aliquo corpore totus in toto, & totus in qualibet parte: & in hoc hominem superat, quod non totus homo, sed tantum pars eius, quæ est anima, est tota in toto, & in qualibet parte. Angelus vero totus simpliciter est in toto, & totus in qualibet parte. Deinde est etiam perfectiori modo, quia anima est informando, Angelus vero præfendendo, aut operando tanquam extrinsecum agens, in quo videtur Deo similior quamuis multum ab illo distet. D. Thom. autem videtur totum mundum considerasse quasi vnum corpus, cui Deus intimè adest, totus in toto, & totus in qualibet parte eius, dando illi esse, altiori quidem modo, sed cum dependentia essentiali corporis ab ipso, & sub hac ratione dixit in homine, & anima eius esse maiorem quandam similitudinem cum Deo. Alia proprietas est, quia in homine inuenitur quedam Dei imitatio in quantum homo est de homine, sicut Deus est de Deo. Sed optimè addit D. Thom. hoc non pertinere ad rationem imaginis per se, sed solum supposita priori ratione substantialis imaginis, alioqui etiam in brutis imago Dei inueniretur. Vnde rectè concludit, cum hæc sint valde extrinseca ad rationem imaginis, & Angelus excedat in eo, quod huic imagini intrinsecum est, sine dubio factum esse ad imaginem excellentiori modo, quam fuerit homo.

Secundo non admittimus, quod Theod. addit, feminam non esse factam ad imaginem Dei. Quæuis eodem modo loquatur Chrys. Hom. 8. in Gen. & eundem loquendi modum referat Gratianus in cap. mulier 33. q. 5. Ambros. 1. ad Corinth. 11. vbi sic ait, *Mulier idcirco debet velare caput, quia non est imago Dei, vt est, sed subiecta.* Idem habet in cap. hæc imago, eadem causa, & q. ex Aug. in 1. Quest. ex vtroq. Testamento multum q. 106. & idem habetur

in priori parte earundem questionum ex solo veteri Testamento q. 21. & 45. Veruntamen contrarium est simpliciter verum, quod docuit idem Aug. 12. de Trin. c. 7. & Bas. hom. 10. Ex am. & Greg. Niss. in 7. de opific. hominis, & D. Tho. dict. q. 93. a. 4. Et probatur primo ex illo Gen. 1. *Faciamus hominem ad imaginem, &c.* Et infra, *Creauit Deus hominem ad imaginem suam:* quia ibi per hominem non significatur solus vir, sed significatur simpliciter humana natura, quatenus apta est in suis indiuiduis creati siue sit vir, siue femina. Quod subiuncta verba manifestè declarant: *Ad imaginem Dei creauit illum, masculum, & feminam creauit eos.* Quæ verba rectè ponderauit Aug. dicens, *Ad imaginem Dei naturam ipsam humanam factam dicit, quæ sexum vtrumque complectitur, nec est intelligenda imago Dei separata a semine.* Potest etiam confirmari ex illis verbis c. 5. *Hic est liber generationis Adam in quo, quæ creauit Deus hominem, ad similitudinem Dei facit eum: masculum & feminam creauit eos, &c.* Quib. euidenter explicatur de vtroque sexu, quod prius in singulari, seu communiter de homine dicitur. Similiter Sap. 2. dicitur Deus, fecisse hominem inextinguibilem, & ad imaginem: sicut ergo primum fuit commune mari, & femine, ita & secundum. Simili modo induci potest, quod dicitur Gen. 9. *Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius, ad imaginem quippe Dei est factus homo.* Nam lex illa tam est lata contra eum, qui effundit sanguinem femine, quam viri. Ergo etiam rati legis non solum virum, sed etiam feminam comprehendit. Sic etiam inducit Aug. illud ad Colos. 3. *Expolantes vos veterem hominem cum actibus suis induentes nouum eum, qui renouatur in agnitione secundum imaginem eius, qui creauit illum.* Nā renouari in agnitionem Dei cōmune est femine & viro: renouatio a se secundum imaginem: ergo etiam ratio imaginis cōmunis est. Nam illa renouatio, vt Aug. ait, fit in spiritu mētis vbi sexus nullus est, sicut ad Eph. 4. dixit idem Paul. *Renouamini spiritu mentis vestre,* & ad Gal. 3. dixit, *In Christo nō est iudeus, nec Græcus: nō est seruus, nec liber: nō est masculus, nec femina:* ergo vterque seruus renouatur in Christo, & vterque est ad imaginem Dei.

Denique omnia illa, in quib. Theod. ponit rationes imaginis, in muliere inueniuntur. Quia etiam femina est capax dominij, & principatus, & artificialia operari nouit, & (quod caput est) habet facultatē rationis, & intellectualem, secundum quod præcipue ratio imaginis attribuitur: ergo etiam ipsa est ad imaginem Dei. Neque obstat, quod Theo. obijcit ex Paulo specialiter dicente de viro, *quod sit imago, & gloria Dei:* nā pro Theod. per hoc non excludit a femina esse ad imaginem, sed indicat in hoc habere virum specialē excellentiā, nam quia ipse fuit aliquo modo principium famine, & est caput eius, ac finis, in quo peculiari modo Deo assimilatur. Ita fere D. Thom. dict. q. 93. a. 4. ad id colligens ex verbis eiusdem Pauli: *Non n. vir est ex muliere, sed mulier ex viro. & vir, & est creatus pro muliere, sed mulier propter virum.* Et declarat optimè Aug. 1. de opere monach. c. 32. dicens, esse quidem in femina imaginē Dei, quæuis corpore, siue sexus nō ita illā significet, sicut vir. Et ad eundem modū exponenda sūt, quæ Gratian. (vt initio n. 21. attingebatur) ex Aug. & Ambr. refert. Præterquam quod libri, vnde desumpta sunt, incertæ sint auctoritatis.

Tertio immerito negat Theodor. animam rationalem esse ad imaginem Dei, eo quod in muliere non sit. Nam licet verum sit, hominem integrum esse ad imaginem Dei ratione animæ, & secundum aliquam proprietatem, vel conditionem inueniri in toto composito sensibili, quod est homo, in qua peculiarem habet similitudinem ad Deum, quam non habet anima separata, vt est dominari brutis animalibus, producere sibi simile vel etiam ante facta componere, nihilominus anima secundum se spectata

SVARE
de Anocli
re 6. dicitur
anima.

D. V.

Speciata ad imaginem Dei creata est, & separata à corpore substantiali imaginem in se retinet, quia essentialiter intellectualis est. Vnde quæ de Angelis diximus, de anima separata idem probant, quia etiam anima separata verè subsistit in gradu intellectuali, & licet in illo sit incompleta substantia, & simpliciter minus perfecta imago: nihilo minus secundum quid in aliquo excedit angelos, & magis assimilatur Deo, nimirum, quia potest suum esse communicare corpori, & illi substantialiter vniri, quod angelus non potest: Deus autem altiori modo, & sine imperfectione, vel per creationem, & conseruationem, vel mirabilius, per incarnationem id facere potuit.

Superest verò vterius inquirendum quid sit in anima ipsa propria, & proxima ratio fundans relationem imaginis, nam in anima inueniuntur & naturæ, & gratia, vnde queri potest, an anima sit ad imaginem Dei secundum naturam, vel secundum gratiam. Item in anima in sola natura spectata distinguere possunt substantia, potentia, & actus, de quibus idem interrogari potest. Aduertendum ergo est in Genesi non solum dici, hominem esse creatum ad imaginem Dei: sed etiam ad similitudinem, de quibus verbis controuersia est, an idem significant, vel diuersa, & ideo in hoc puncto de illis sigillatim dicendum est. Quod ergo attinet ad imaginem, omnium sententia est, inueniri in homine, seu anima secundum naturam eius. Ita docet omnes Patres suprà allegati, & alij, quos statim referemus, & probatur sufficienter ex dictis. Quia homo est ad imaginem Dei, in quantum in intellectuali gradu cum illo conuenit, sed hoc habet anima rationalis per naturam, sicut & angelus: ergo secundum esse naturale animæ conuenit homini ratio imaginis. Et confirmatur hoc ex verbis Genes: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram* ut præsit, &c. Nam ex his colligitur inde conuenire homini esse ad imaginem, vnde illi conuenit posse præesse brutis animalibus, sed hoc conuenit illi per naturam rationalem, quatenus talis est, quamuis gratiam non habeat: ergo & ratio imaginis. Vnde August. serm. 27. de verb. Apostoli, cap. 2. *Habemus* (inquit) *aliquid amplius, quam bestie, mentem, rationem, consilium, quod non habent bestie in eo facti sumus ad imaginem Dei. Denique ubi Scriptura narrat quod facti sumus, ibi subiungit, ut nos peccatis non simus anteponat, sed etiam præponat. Et infra interrogat, vnde habeat potestatem, & respondet propter imaginem Dei. Confirmari etiam potest ex loco citato ad Colos. 3. *Induite nouum hominem, qui renouatur in agnitionem secundum imaginem eius, quæ eam illam.* Nam ex his verbis sic possumus argumentari, homo renouatur per fidem, & gratiam, ut docet August. lib. 2. de peccat. merit. cap. 2. sed quædo sic renouatur per fidem, & gratiam, non fit imago Dei, sed perficitur secundum imaginem Dei: ergo per naturam habet, quod sit ad imaginem. Quo ferè modo argumentatur August. 12. de Trin. cap. 7. Denique argumentum suprà sumptum ex Gen. 9. hic etiam locum habet, nam homicidium dicitur ibi morte dignum, quia homo est ad imaginem Dei, sed homicidium præcisè spectatum secundum rationem naturalem, vel est contra hominis naturam, habet illam grauitatem, & est dignum tali pena: ergo etiam ratio imaginis in ipsa hominis natura fundata est.*

Vnde obiter colligitur, nullam naturam inferiori humanam esse ad imaginem Dei, ut rectè docet D. Thomas in dicta q. art. 2. quia in nulla inferiori natura inuenitur gradus intellectualis, quo nihil est propinquius Deo in creaturis, ut dicit August. lib. 83. Quæst. q. 51. & ideo solum in natura, quæ illum gradum attingit, imago Dei inuenitur. Sed dicunt aliqui in toto mundo esse ima-

Suarez de opere sex dierum.

ginem Dei, & multo perfectius, quàm in homine solo, quia in mundo continentur omnes gradus rerum, & plures rationes, & modi representandi excellentiam, & magnitudinem Dei. Sed hoc improprie dicitur, & præter modum loquendi Scripturæ. Quia licet Scriptura describat creationem mundi corporei, nunquam significauit, DEVM creasse illum ad imaginem suam. Et ratio est, quia mundus, ut sic, non est aliquid verè vnum, sed tantum secundum quandam ordinem, seu comparisonem & accidentalem vnionem, sub qua ratione non potest dici ad imaginem Dei, quia in illo ordine, vel compositione, non nisi valde metaphorice Deo assimilatur. Si autem sit sermo de rebus, ex quibus mundus constat, quædam sunt ad imaginem Dei, aliæ verò minime. Vnde non potest mundus alia ratione dici ad imaginem DEI, nisi quatenus homo, vel angelus est ad Dei imaginem. Propter quod impertinens est comparatio, quæ inter mundum, & hominem in hoc fit, quia, si mundus sensibilis non includat hominem, non potest dici ad imaginem Dei: si autem sub mundo comprehendatur homo, tota ratio imaginis est in homine: & ideo neque hoc modo potest in mundo esse perfectior imago, quàm in homine, utique in eo in quo proprietas imaginis consistit. Quamuis secundum alias considerationes, vel comparationes quædam alie imitationes Dei inueniantur in mundo, seu alijs partibus eius, quæ in homine non reperiuntur, quæ magis ad veltigia Dei quàm ad imaginem pertinent.

Addendum verò est, cum in natura rationalis animæ, vel angeli tria inueniantur, substantia, potentia & actus, in omnibus illis rationem imaginis considerari, & fundari posse, vel certè ex omnibus illis hanc imaginem compleri, & cõsummari. Ita sumitur ex varijs modis, quibus sancti rationem huius imaginis in homine declarant, & simulatione potest facillè ostendi. Nam in primis anima ratione huius substantiæ, in intellectuali gradu essentialiter constituitur, & ex eiusdem substantiæ essentiali perfectione habet, quod sit intelligentiæ capax: sed hæc est fundamentalis ratio huius imaginis, ut diximus: ergo. Et confirmatur ex proprietatibus maximè proprijs talis substantiæ: est enim incorporea, indiuisibilis, immortalis, seu æterna, vbicunque est, tota in toto existit, & in singulis partibus est capax participationis diuinitatis, & virtutum, & actuum comitantium illam. Et ita Augustin. libr. de Quantit. animæ, cap. 2. per immortalitatem animæ imaginem explicat. In libro autem de Ecclesiast. dogmatib. illi attributo, capit. vlt. dicitur anima ad imaginem non solum, quia incorporea est, sed etiam quia æterna. Greg. autem Nyssen. in lib. de hominis opificio, cap. 16. a medio, in editione Basilienfi anni 71. ad imaginem dicit esse, quia particeps est summi boni, quod Deus est: & idem reperitur in orat. catechet. c. 5. ex editione Parisien. an. 73.

At verò sola anima sine potentijs non refert sufficienter diuinam naturam, quatenus intellectualis est, nam Deus ita est intellectualis per naturam suam, ut per eandem nostro modo intelligendi habeat vim, & facultatem proximam intelligendi, & amandi, & liberè operandi: at verò anima non habet hæc omnia per suam substantiam sine potentijs: ergo potentiæ animæ ad complementum huius imaginis pertinent. Atque ita August. 12. de Ciuit. cap. 23. & tract. 8. in 1. Epist. Ioann. ponit rationem imaginis in mēte rationali. Idem serm. 27. de verb. Apost. & in ser. 63. de verb. Dom. ponit illam in intellectu, memoria, & voluntate. Quod etiam habet Bernar. in lib. Meditat. cap. 1. Et quia liberum arbitrium est facultas voluntatis, & rationis, ideo in libertate intellectualis nature rationem

Impugnatus

Ratio impugnationis.

26
Assertio 4.
etiam ad imaginem aptinens.

Declaratur
ratio.

27
Progreſſus
d'ân doctæ
ratio.

tionem imaginis ponit Ambr. lib. 6. Exaem. c. 8. & Damasc. lib. 2. de Fide, c. 12. & Nyssen. lib. de homin. opific. cap. 4. & Bernard. lib. de Grat. & liber. arbit. Unde vltimus, quia homo per rationem, & libertatem est capax dominij, & facultatem habet ad regendum, & gubernandum: ideo in hac facultate constituunt sepe Patres rationem imaginis consentaneè ad verba illa Dei, *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & presit.* Ita Basil. Ambros. & Chrysost. ac Theodoret. locis citatis, & Damasc. dist. cap. 12. & August. lib. de catechiz. rudib. cap. 18. & lib. 3. Genes. ad liter. cap. 20. & indicat Hieron. Epist. 146. ad Damasc. de filio prodigo, parum ab initio.

28
Compleatur
predicta as-
sertio de-
claratio.

Denique quia Deus per substantiam suam non tantum est essentialiter intellectivus, nec solum ad intelligendum potens, sed etiam est actu intelligens, & amans: ideo etiam homo non tantum in substantia sua, & potentijs, sed etiam in actibus earum imaginem Dei portat. Imò tunc Dei imago in homine perfecta, & completa intelligitur, quando suis actibus ornata est. Sic dixit Theod. dicta q. 20. tunc verè hominem esse ad imaginem Dei, quando opera Dei facit, iuxta illud Pauli 1. ad Corin. 15. *Sicut portavimus imaginem terreni, ita portemus imaginem celestis.* Nam imaginem (inquit) terrenam portat, qui secundum carnem vivit, & perficit opera carnis: imaginem verò celestis, qui spiritu opera carnis mortificat. Et August. (si eius est) lib. 65. Quæst. in 18. Mens (inquit) quando cogitat ea, quæ sunt æterna, tunc verè imago Dei dicenda est. Et infra, *Quanto se magis extenderit in id, quod æternum est, tanto magis inde figuratur ad imaginem Dei.* Et clarius Thaulerus serm. 2. de Trinit. *Hæc (inquit) divina imago verè actus propriè ac nudè in anima, cui naturaliter indita est, inveniuntur.* Et inferius, quærens ubinam sit ista imago, dicit, *Omnium sententia est propriè in viribus supremis, hoc est memoria, intellectu, & voluntate consistere: ipse verò subiungit, Sanctus Thomas propius ad rem ipsam accessit, dicens, quod imaginis huius perfectio in eius actus altitudine, & virum exercitiis sita sit.* Quod ipse postea de actibus perfectæ contemplationis exponit. Ac deniq. August. lib. 12. de Trin. cap. 6. & sequentibus & lib. 14. cap. 3. & sequentibus per actus intellectus, & voluntatis perfectionem huius imaginis declarat, ut paulo post in ult. puncto videbimus.

Quomodo in
actibus poten-
tiarum ratio-
nalis homi-
nis portet i-
maginem Dei.

29
An idè va-
leat esse ad
imaginem &
similitudinem
1. Sententia.

1. Sententia.

Enadetur.

Supereft videndum, an etiam per gratiam sit imago Dei in homine, simulque explicanda est alia particula, *ad similitudinem*, prout supra proposuimus. Dux itaq. sunt expositiones illorum verborum, *ad imaginem, & similitudinem*. Vna est, ut non significant res diversas, sed eandem magis declarèt, ita ut particula, *ad similitudinem*, solum denotet illam imaginem Dei esse valde perfectam. Nam, ut rectè dixit D. Thomas dicta quæst. 93. art. ult. licet similitudo sit de ratione imaginis, nihilominus, quia similitudo ipsa potest esse magis & minus: ideo ad denotandam perfectionem imaginis dici solet habere similitudinem, ac proinde quamvis illæ duæ voces coniungantur, idem magis perfectum significant. Et potest hæc expositio optimè sustineri, & confirmari ex illo Gen. 5. ubi solum dicitur, *Creavit Deus hominem ad similitudinem suam, sic-*

ut alijs locis solum dicitur homo ad imaginem factus, ut Gen. 9. & Ecclesiast. 17. Quibus indicatur idem per singulas voces, quod per vtriusq. simul, significari. Imò Sapient. 2. dicitur Deus creasse hominem ad imaginem similitudinis suæ, ubi iuxta phrasim vsitam in scriptura gentilius ille æquivaleret adiectivo, ac si diceretur ad imaginem similem sibi. Ac deniq. Gen. 5. Adam dicitur genuisse filium ad imaginem, & similitudinem suam, quæ verba non videntur posse in alio sensu declarari: ergo in eodem, similia de homine dicta accipi possunt. Et huic sententiæ fauet August. in Imperfect. Gen. ad lit. cap. ult. ad fin. ubi refert quosdam distinxisse inter imaginem, & similitudinem dicentes quod licet prius dixerit Deus, *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, nihilominus statim solum dici, *Et creavit Deus hominem ad imaginem suam*, quia tunc tantummodo ad imaginem factus est: similitudo autem illi postea referabatur in resurrectione mortuorum. Hanc verò opinionem refutat August. primò ratione, his verbis: *Quasi posset esse imago aliqua, in qua similitudo non sit. Si enim similis omnino non est, profectò nec imago est.* Secundo auct. Critate Iacobi 3. dicens, *Impia, utique lingua benedicimus Deum, & in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt.* Et similia ferè habet idem August. q. 4. in Deuter.

Nihilominus est alia sententia, quæ illa duo verba *imago, & similitudo* distinguit, & prius ad naturam, posterius ad gratiam refert, ac si dictum esset *Faciamus hominem ad nostram imaginem secundum suam naturam, & nobis similem in gratia.* Ita ferè Ambr. lib. de Dignit. condit. humanæ. 2. & 3. & lib. 6. Exaem. cap. 7. & 8. Origen. lib. 3. Periarth. c. 6. Chrysost. hom. 9. in Genes. Basil. hom. 10. & Gregor. Nyssen. hom. de Creat. homin. & Theod. q. 20. in Gen. & ibid. Euch. lib. 1. & significat Hier. in id. Ezech. 28. *Tu signaculum similitudinis:* dicens, *Notandum quod imago tunc facta sit tantum, similitudo in Baptismo compleatur.* Idem indicat Iren. lib. 5. cont. hæres. cap. 6. dicens. *Propter effusionem spiritus spiritualis, & perfectus homo factus est, & huius, qui secundum imaginem, & similitudinem factus est Dei.* Et hoc declarans, subdit, *Si esset anima spiritus animalis est verè imaginem habens in similitudine, similitudinem verò non assumens per spiritum.*

Fundamentum huius sententiæ esse potest, quia non est credendum, illa verba esse addita distincta, sine aliquo mysterio, & peculiari vtriusq. vocis significatione. Unde etiam Damasc. lib. 2. cap. 12. dixit imaginem vim intelligendi, & arbitrij libertatem significare: similitudinem verò virtutis, quoad eius fieri potest perfectionem. Et confirmari etiam potest, quia cum homo iustificatur, dicitur *renouari secundum imaginem eius, qui creavit illum*, ad Colof. 3. In quo significatur, hominem esse ad imaginem, etiam si non sit renouatus per gratiam, per quam renouatur ad similitudinem, ut videtur exponere Aug. lib. cont. Adimant. cap. 5. Propter quæ sententia hæc est etiam valde probabilis. Existimo tamen priorem esse maximè literalem, & primum sensum continere: hanc verò posteriorem esse magis spiritualem, vel ad summum ad secundarium sensum pertinere, vel certè esse quasi explanationem prioris, nam Deus ita fecit hominem ad imaginem suam, ut similitudinem, quam habebat innatam, voluerit per sua dona percipere. Et in eod. sensu dicunt Patres allegari, non solum in principio factum esse hominem ad imaginem Dei, sed etiam quo magis in sanctitate crescit, eo magis ad similitudinem Dei fieri, & tunc esse illam imaginem consummandam, quando *similes ei erimus, & videbimus eum, sicuti est.*

Ex quibus colligere licet, quid sentiendum sit de sententia dicentium, hominem amississe imaginem

nam Dei, peccando, quæ fuit sententia Origenis, vt refert Hieron. in Epist. 60. ad Ioan. Episc. Hierosol. vbi illam vt hereticam damnat. Idemq; habet Epiphani. in Epist. ad eundem, & harel. 70. Quem errorem ita noui heretici excitarunt, & explicarunt, vt de ipsa naturali imagine id affirmauerint, ita esse abolitam, vt amiserit homo arbitrij libertatem, & potestatem vtendi ratione saltem in rebus honestis. Imò Matthias Illyric. vt refert Valen. dixit, hominem peccando transformatum fuisse in viuam, & substantialem imaginem diaboli, & amississe imaginem Dei. Sed in hoc sensu nō solum est hæretica hæc sententia, sed etiam insana, quia essentia animæ, & potentia connaturales illi non amittuntur peccando, nec mutari possunt in seipsas, sed solum in habitibus, aut actibus suis, vel in modo facilius, vel difficilius operandi, quatenus ex corporis dispositione pendent. Et contra illum specialem errorem, quod homo peccando non amiserit arbitrij libertatem, in tractat. de Gratia ostendimus, Prolegom. 4. cap. 7.

In hoc ergo sensu certum fit, hominem peccando non amississe, nec amittere illam imaginem naturalem Dei. Quam ex vi creationis accepit. Quia verò hæc imago ita perficitur per gratiam, vt nominam, & singularem Dei similitudinem recipiat, id eundem interdum Patres amississe hominem peccando imaginem Dei. Et ita exposuit seipsum August. lib. 2. retract. c. 24. exponens quod dixerat l. 6. Gen. ad lit. c. 24. 27. & 28. scilicet. Adam peccando amississe imaginem Dei. Non sic accipiendum est (inquit) tanquam in eo nulla remanserit, sed quod tam deformat, vt reformatione opus haberet. Et quamuis hoc magis significasset lib. 83. Quæst. q. 67. dicens, amississe hominem signaculum imaginis: nihilominus illam expositionem addit, & Scripturam confirmat lib. 1. retract. c. 26. Et sic etiam dixerunt Cypri. in serm. de Bono patient. & Bern. 1. de Annuntiat. hominem peccando, retenta imagine similitudinem Dei perdidisse, gratiam enim per similitudinem intelligunt, iuxta secundam expositionem supra datam. Et hoc etiam significauit August. 2. de Gen. contr. Manich. cap. 28. Et clarius 12. de Trin. cap. 11. vbi de primis parentibus dicit, quod nudati sola prima, pelliceas tunicas mortalitatis meruerunt. Et subdit, Honor enim hominis verus, est imago, & similitudo Dei, quam non custoditur, nisi ab ipso, a quo imprimitur. Idem sumitur ex eod. in concione 2. in Psal. 70. circa illa verba: Deus quæ similitudo tibi: Factus (inquit) es homo ad imaginem Dei, per viam verò peruersam exterminasti in te imaginem conditoris tui. Statim verò addit, Factus dissimilis, &c. Neq; amplius videtur intendisse Origenes, vt colligi potest ex lib. 3. Periarch. cap. 6.

Vltimò dicendum superest de termino ad quem formaliter refertur hæc imago tanquam ad suum prototypum. Quæuis enim ex dictis constet, Deum esse primum exemplar huius imaginis, ac subinde esse terminum relationis eius, nihilominus quia in Deo multa attributa, & proprietates ad nobis considerantur, & distinguuntur, ideo breuiter explicandum est, an Deus sub aliqua ratione particulari, vel sub omnibus simul sit huius relationis terminus. Circa quod breuiter aduertendum est, Deum posse considerari vel vt est vnus, vel vt est trinus, vel vt est aliqua determinata persona ex tribus que in ipso sunt. Primò ergo certum est, hominem esse factum ad imaginem Dei, vt vnus est, ac subinde Deum, vt vnum, esse terminum relationis huius imaginis. Hoc supponit D. Th. dicta q. 93. art. 5. & omnes Theologi in 2. d. 16. & probatur ex dictis, quia homo est ad imaginem Dei quatenus cum illo conuenit in gradu intellectuali, quem ab

ipso participat. Sed Deus quatenus est vnus in essentia, est in supremo gradu intellectualis nature: ergo vt sic est terminus huius imaginis. Item hæc ratio imaginis consideratur in multis attributis ad vnitatem Dei pertinentibus, vt in immortalitate, in immaterialitate, in indiuisibilitate, æternitate, & similib. Vnde constat Deum non terminare hanc relationem secundum aliquod speciale attributum, sed secundum absolutam Dei essentiam, quatenus includit omnia attributa, quæ à natura intellectuali participari possunt secundum formalem cōuenientiam cum Deo; quamuis analogam. Et fortasse hac ratione dixit Greg. Nyss. supra relatus in nu. 26. in fine, cum homo dicitur factus ad similitudinem Dei, nihil aliud significari, nisi factum esse participem omnium bonorū Dei: nam quia hæc innumerata sunt (ait) & sigillatim vix enumerari poterant, ideo illo vnico generali verbo sunt comprehensa. Nam quia diuinitas est plenitudo bonitatis, & imago iuxta talē formam similitudinem possidet quandam, ideo etiam boni plenitudinem participauit.

Deinde dicendum est, hominem factum etiam esse ad imaginem Trinitatis, ac proinde etiam Deum trinum esse terminum huius imaginis. Ita docet D. Th. in dict. ar. 5. & reliqui Scholastici cum Magistro in 1. d. 3. estq; sententia August. Ambros. & aliorum Patrum exponentium verba illa. Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. Exponunt enim, Trinitatem esse quæ loquitur, vt supra vidimus, vnde cum dicit nostram, indicare ad imaginem ipsius Trinitatis hominem esse factum. Deinde solet hoc explicari duobus modis, prior est, quia tres potentie, scilicet. intellectus, memoria, & voluntas in vna anima existentes, tres personas in vna essentia aliquo modo representant. Ita Magist. in dicta d. 3. & sumitur ex Ambrosio libro de Dignit. human. nat. cap. 2. & ex August. libro 10. de Trin. cap. 1. Alter modus, quem magis probat D. Thomas dicta q. 93. art. 7. ad 3. est, vt hæc imago consideretur in anima vt actu intelligente, & amante. Nam quia Trinitas personarum in Deo per processiones intellectus, & voluntatis confurgit, ideo per quandam participationem illarum processionum completur in anima imago Trinitatis, quatenus intelligendo producit verbum, & diligendo, amorem. Quem modum latè prosequitur August. de Trin. cap. 5. & lib. 14. cap. 7. & sequentib. & lib. etiam 15. & attingit Hilar. 4. de Trin. & latius in principio tract. de Trin. explicatur. Potest autem inquiri, an hæc imago sit tantum in cognitione, & amore DEI, vel etiam aliarum rerum, & an in actibus perfectis tantum, vel etiam in imperfectis. Nam August. in hoc variè loquitur, vt videre licet in D. Thom. art. 7. & 8. Breuiter tamen dicendum est, in omni cognitione, & amore inueniri aliquo modo hanc imaginem, cum maiori verò proprietate in amore & cognitione Dei, & tanto perfectiorem, quanto prædicti actus perfectiores fuerint.

Vltimò addendum est, hanc imaginem non referri ad aliquam particularem diuinam personam secundum proprietatem peculiarem eius. Hoc aduertimus propter quosdam, qui dixerunt, hominem factum esse ad imaginem filij, & alios, qui addiderunt, factum esse ad similitudinem Spiritus sancti. Quorum primum iam supra refutatum est, & improbatur ab August. lib. 7. de Trin. cap. ult. & in Imperfect. Genes. cap. etiam ult. in fine. Quia non dixit Pater: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem tuam, sed dictum est, ad imaginem, & similitudinem nostram. Quo argumento refellitur etiam secundum, quia particula nostram tam in similitudine, quam in imaginem cadit. Et præterea quia abusus, & sine fundamento dicitur

35
Assertio 7.

Probatur 1.
ex doctrina
Patrum.

Explicatur
deinde triplici
citer.
Prior modus.

Posterior
modus.

Dubium
resoluitur.

36
Assertio 8.

Vnde probetur.

nomine similitudinis Spiritum sanctum ibi significari.

CAPVT IX.

An primi homines cum perfecta scientia rerum naturalium creati fuerint.

Partis negati-
vis argumē-
tum.

Confirm.

2.
Affertio 1.
Certas af-
firmans de
scientia na-
turali Ada-
mo indita.
Probatur 1.

Probatur 2.

Praeter substantiam, & potentias, quas homo in prima pductione à suo auctore accepit, inueniuntur aliae perfectiones ad ordinem naturae pertinentes, quia naturam perficiunt, & aliquo naturali modo acquiri possunt, ut sunt habitus, & actus, de quibus dicendum est, quomodo primis hominibus concreati fuerint, & praesertim de habitibus, nam actus non sunt facti à solo auctore naturae, sed ab ipso homine iam producto. Hae autem perfectiones partim ad cognitionem pertinent, partim ad voluntatem. De cognitione igitur, quae prior est, seu scientia est dubium, an homini in sua creatione data fuerit. Est autem ratio dubitandi, quia naturale est homini acquirere cognitionem, & scientiam per sensum, & habitus per actus: sed Deus ita condidit res omnes, ut proprios motus illis agere sinat: ergo etiam hominem ita creauit, ut conferendo ei totam perfectionem, quam in actu primo natura per se primo, vel secundo postulat, reliquas perfectiones, ipse sibi acquireret. huiusmodi autem sunt scientia, & cognitio: ergo haec non sunt homini concreata, vel à Deo indita, sed post concreationem sunt ab homine acquisita. Et confirmatur, quia sepe dictum est, in prima rerum creatione, non esse miracula, vel praeternaturalia opera sine euidente necessitate, & auctoritate asserenda: sed habere scientiam infusam non est naturale homini, sed miraculosum, vel supra naturae ordinem: ergo non est, cum credamus hoc modo esse datam scientiam primis hominibus.

Nihilominus certum est, habuisse Adam statim ac fuit à Deo creatus naturalem scientiam à DEO sibi inditam. Hae est doctrina Sancti Thomae 1. p. q. 94. art. 3. & est communis Scholasticorum cum Magistro in 2. d. 23. Et probatur primo ex Scriptura, nam Gen. 2. dicitur, paulo post creationem Adae adducta esse omnia animalia coram ipso, ut eis nomina imponeret, & additur: *Omne quod vocauit Adam animam viuens ipsi, in est nomen eius.* Ex quo loco omnes Scholastici colligunt, habuisse tunc Adam scientiam singulorum animalium, ut conuenienter ad naturam vniuersalemque eis nomina imponeret. Ita enim exponit dicta verba Euseb. lib. 11. de Preparat. Euang. cap. 4. nam quod dicitur, *Ipsum est nomen eius*, exponit, hoc est, in ipsa natura, seu conuenienter ad naturam rei impositum est. Hoc autem fieri non poterat, nisi & cum perfecta scientia ipsorum animantium, & cum magna pericia alicuius linguae, & proprietatis omnium verborum eius. Vnde recte Chrysost. hom. 14. in Gen. inquit, *Quod magna sapientia praeditus fuit, ut sciret ex his, quae nunc sunt. Et adduxit illa, &c. f. c. hoc Deus demonstratus nobis magnam illius sapientiam.* Et infra, *Ne igitur subito praetereas, sed cogita quanta fuerit sapientia volatilibus, &c. & omnibus congenera & conuenientia sua natura imponit nomina.* Et iterum infra, *Qui potest congruus nominibus iumenta appellare, & volatilia caeli, & alias bestias quomodo non omnis sapientia, & industria pollet?*

Secundo veritate hanc videtur expresse docere Sapiens Eccl. 17. dicens: *Creauit Deus de terra hominem. Et infra, Creauit ex ipso adiutorium simile sibi.* Et infra, *Et disciplinam intellectus repleuit illos, creauit illis scientiam spiritus, sensum impleuit cor illorum, & mala, & bona ostendit eis, posuit oculum suum super corda illorum ostendere illis magnalia operum suorum. ut nomen sanctificationis colaudent, & gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrant opera eius.* Quae verba licet generalia videantur,

& supernaturalem cognitionem maxime indicent, tamen sine dubio naturalem etiam scientiam comprehendunt. Tum quia valde vniuersalia sunt: tum etiam, quia ad perfectam disciplinam intellectus pertinent, quam perfectionem totam complectitur illud verbum, *repleuit illos.* Tum etiam, quia multa ex operibus Dei per hanc scientiam cognoscuntur, vnde etiam deferunt, ut in eius laudem referantur. Denique ibidem ait Sapiens: *Dedit illi potestatem eorum, quae sunt super terram: posuit timorem illius super omnem carnem, & dominatus est bestiis, & volatilibus.* Ad usum autem huius potestatis, & dominij necessaria erat huiusmodi scientia, ut discernere posset manifesta animalia à feris, statim ac ille videret, & absque alio experimento, & sic de ceteris. Quod recte indicauit Chrysost. loco cit. ponderando nomen expositionem scientiae, potestatis, ac dominij signum fuisse, & ad verumque fine cognitione praestandum, magnam sapientiam, imo & industriam (ut ait) necessariam fuisse, quod non potest de induitria acquisita intelligi, cum nulla experientia praecessisset. Adde etiam potestatem illud Eccl. 7. *Deus se in hominem vidit*, nam scientia etiam ad quandam rectitudinem pertinet, quia scientia veritatis, rectitudo quaedam intellectus est: intellectus autem principalis potentia hominis est, & ideo recte potest hae rectitudo intellectualis (ut sic dicam) sub absoluta rectitudine comprehendere, quamuis fortasse Sapiens de morali, vel supernaturali praecipue loquatur, ut postea videbimus.

Vltimo confirmatur ratione haec veritas, quia hominem creati cum perfecta scientia fuit in primis conuenientissimum ex parte Dei, cuius opera perfecta sunt: nam hac ratione omnes alias res vniuersi tam corporales, quam spirituales in statu perfecto creauit: ergo & hominem ex corpore, & spiritu compositum. Nam & ipsum hominem secundum corpus perfectum creauit: ergo multo magis secundum animam. Nec satisfacet quis si respondet, fecisse quidem Deum animam perfectam, secundum eas perfectiones, quas à solo auctore naturae habere poterat, vel per se primo, vel per naturalem, ac necessariam emanationem cum essentia: non verò quoad alias perfectiones, quas homo suis actibus potest acquirere. Hoc, inquam, non satisfacet, cum quia vix potuisset homo scientiam acquirere, nisi prius daretur à Deo, ut statim declarabo. Tum etiam, quia corporibus etiam eas perfectiones contulit Deus in principio, quas possunt similia corpora discursu temporis suis actibus comparare, ut patet in statura corporis humani, & in arboribus cum suis fructibus productis: ergo multo magis debuit creare intellectum hominis bene dispositum, & proximè aptum ad fructus mentis producidos. Quod his verbis docuit Moyses Barcephala lib. de Parad. 2. p. cap. 7. *Comparauit Deus Adam mentis sensum, ut procrearet, atque exprolulari faceret omnis generis probas cogitationes, meditationes, & tam de rebus, quae videntur sensui percipi possunt, quam de his, quae cum sensum effugunt.* Vnde ibidem dixerat, induitum fuisse Adamum in spirituales, ac felicem vitam, & mirifica affectuum voluptate per meditationes, cogitationesque nulli perturbationi, aut anxietati obnoxias, in morem angelorum, & spiritualium copiarum, recipientemque radios diuinorum notionum non aliter atque angeli capiunt. Quae verba maiorem quidem perfectionem intellectus indicant, quam per naturales scientias humanas haberi possit, tamen illam etiam sine dubio includunt: quomodo autem in alijs intelligenda sunt, vel limitanda, postea videbimus.

Deinde erat haec perfectio non solum primo homini, ut particularis persona erat, sed etiam toti generi humano, & Adamo, ut parenti eius, valde necessaria. Primo ad integritatem, & felicitatem rationis illius